

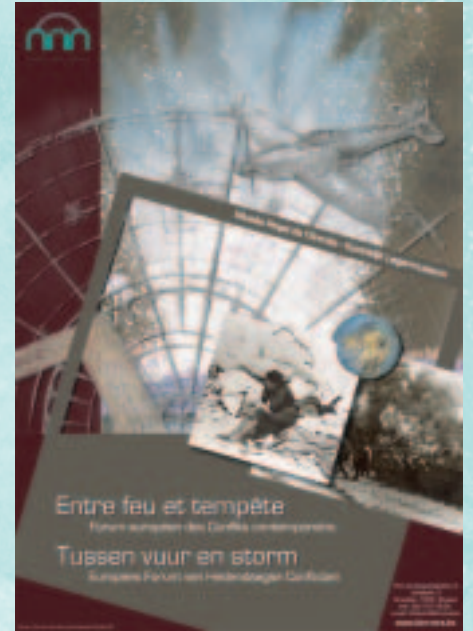
In de kijker:

De tweede fase van het project 'Bordiauhal'

In januari 2004 huldigde het Museum het eerste deel in van de permanente tentoonstelling "Europees Forum van Hedendaagse Conflicten". Dit werd bijzonder goed onthaald door de pers. De nieuwe vleugel, gehuisvest in de Bordiauhal, oogstte ook heel wat succes bij het grote publiek en liet geen spaander heel van de "stoffige reputatie" van onze collecties.

Het historische parcours werd wetenschappelijk onderbouwd met het oog op een intensief educatief gebruik. Het aantal geleide bezoeken voor scholen is trouwens exponentieel gestegen sinds de inhuldiging. Een pedagogisch dossier werd ook ontwikkeld. Het succes van de eerste fase spoorde ons dan ook aan om dadelijk weer aan het werk te gaan: het ambitieuze project moest worden afgewerkt.

Het wetenschappelijke personeel van het Museum nam de draad opnieuw op en

Een woordje vooraf...

Twee sleutelwoorden beheersen nu het Museum: "verandering" en "continuïteit".

Enerzijds verandering aan het hoofd van de instelling. De heer Patrick Lefèvre, hoofdconservator en directeur sinds 1995, verliet het Legermuseum en bekleedt nu de functie van directeur bij de Koninklijke Bibliotheek van België. Het KLM kende een belangrijke ontwikkeling onder de leiding van Patrick Lefèvre. We denken bijvoorbeeld aan het op gang trekken van de nieuwe permanente tentoonstelling in de Bordiauhal, de omvorming van het Museum in een Staatsdienst met Afzonderlijk Beheer of de inrichting van de Russische Zaal. We wensen hem uiteraard het allerbeste met zijn nieuwe verantwoordelijkheden. Bij het ter perse gaan van dit nummer is er evenwel nog geen opvolger noch een interimaris voor de heer Lefèvre aangeduid.

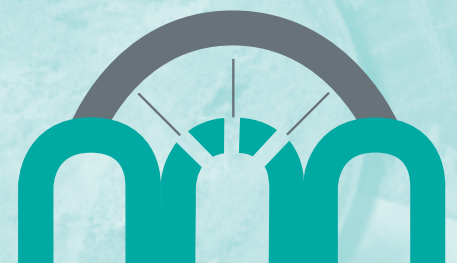
Anderzijds continuïteit inzake prioriteiten en doelstellingen van de instelling.

Het grootste en belangrijkste project van het Museum is en blijft de afwerking van het "Europees Forum voor Hedendaagse Conflicten", waarvan de aanbesteding van fase II (1941-1944) bijna rond is. De inrichtingswerken voor dit onderdeel zullen in ieder geval voor eind augustus van start gaan, zodat in het voorjaar 2006 de officiële opening kan plaatsvinden. Het voorbereidende onderzoek voor fase III (dat o.m. aandacht zal besteden aan de oorlog in de Stille Oceaan en Japan, aan de Holocaust en het proces van Nürnberg) wordt binnenkort opgestart. Het is de bedoeling dat dit laatste onderdeel over de Tweede Wereldoorlog in het voorjaar van 2007 wordt voorgesteld aan het publiek. Het Museum blijft ook werken aan een uitgebreid programma van tijdelijke tentoonstellingen en andere activiteiten, waarover wij U verder zullen informeren via deze VIZIER.

De vakantie staat voor de deur en samen met U hoop ik dat ze deugddoend zal zijn zodat we met frisse moed de vele uitdagingen die ons staan te wachten, kunnen aangaan.

Piet De Gryse
conservator

bereidde het tweede luik van de tentoonstelling voor: de periode 1940-1944. Een lastenboek werd zorgvuldig samengesteld. De lessen uit de eerste fase kwamen goed van pas! De globale resultaten waren zeer bevredigend, maar het besef was toch gegroeid dat sommige elementen vatbaar waren voor verbetering. De selectie- en identificatieprocedure van de collectiestukken (wat meteen ook een optimalisering van de databank opleverde) evenals hun voorbereiding werden gesystematiseerd. Wij merkten ook op dat de thema's, aangekaart in fase 1, beter geïllustreerd hadden kunnen zijn met overvloediger iconografisch materiaal. Wij zagen in dat sommige onderwerpen grondiger konden worden uitgewerkt (zoals bijvoorbeeld het thema van de door Polen bezette gebieden in 1939). Daar zal worden aan gesleuteld

tijdens een toekomstige herziening van het parcours.

Met deze ervaringen in het achterhoofd ging men vol goede moed aan de slag. Continuïteit én vernieuwing zijn de sleutelwoorden in deze tweede fase. De tentoonstelling geeft een chronologisch overzicht van de Tweede Wereldoorlog tot en met de ontschepping in Normandië. De oorlog in de Stille Oceaan en de holocaust zullen wegens structurele redenen in de derde fase aan bod komen. Nu wordt er grondig ingegaan op de campagne in de Balkan, de oorlog in Afrika, de invasie van de USSR, de oorlog op zee (vooral de slag om de Atlantische Oceaan), de luchtoorlog (strategische bombardementen boven Duitsland) en de ontschepping. Er moest

ook hier weer een subtiel evenwicht worden gevonden tussen collectiestukken (uniformen, vuur- en blanke wapens, medailles, uitrustingstukken, enz.), iconografie, archieven, teksten op verschillende niveaus, kaarten en audiovisueel materiaal.

De praktische uitvoering van de werf zal in handen zijn van een aannemer die wordt aangeduid na een openbare aanbesteding. De geselecteerde firma zal de driedimensionale uitwerking brengen van wat de historici op papier hebben voorzien. Vitrines moeten afwisselen met diorama's en realistische presentaties. De stukken moeten op gevarieerde wijze worden voorgesteld mét een duidelijk accent op essentiële pedagogische elementen.

Eens de aannemer aangeduid, kan men van start gaan met "creatieve" vergaderingen op basis van het wetenschappelijke werk. Een datum voor de inhuldiging ligt nog niet echt vast. Hopelijk kan de nieuwsgierigheid van het publiek worden bevredigd in de eerste maanden van 2006. Wij houden u uiteraard op de hoogte.

Waterloo opnieuw bekeken

Net zoals de Eerste Wereldoorlog de zoste eeuw inluide, mogen we stellen dat de Slag bij Waterloo de 19de eeuw aankondig-

de: Europa moest zich na het militaire gebeuren voorbereiden op een nieuw tijdperk.

De politieke en economische kaarten van de Europese mogendheden werden grondig hertekend na de beroemde slag van 18 juni 1815. Frankrijk was niet langer een grootmacht, Groot-Brittannië trad naar voren als dé leidinggevende staat en Pruisen kon een eerste plaats bekleden in continentaal Europa. Het is misschien wel daarom dat er een wereldwijde interesse bestaat voor 'Waterloo'.

Om aan die belangstelling tegemoet te komen, breidt het KLM de zaal 'Koninkrijk der Nederlanden' (1815-1830) – 'Belgische Revolutie' (1830) uit met de 'Slag bij Waterloo'.

Het Museum selecteerde een 130-tal voorwerpen; deze werden bestudeerd en tentoonstellingsklaar gemaakt voor de vijf voorziene vitrines. Eén grote vitrine werd speciaal op maat gemaakt naar analogie met het ontwerp van de toonkast 'Belgische Revolutie'. Om de kwetsbare objecten optimaal te kunnen bewaren, wordt er gebruik gemaakt van speciale vitrineruiten (bescherming tegen ultraviolette en infrarode straling), van aangepaste lichtbronnen en van volledig stofvrije sluitingen.

Het geheel biedt een geactualiseerd museaal verhaal over de Franse troepen en de Geallieerden. Tekstpanelen en kaarten van de veldslag geven een educatieve meerwaarde aan de opstelling. Schilderijen tonen de gruwel en glorie van deze slag en beeldhouwwerken portretteren de hoofdfiguren. Prenten geven weer hoe de voorwerpen in de vitrines (bewapening, uitrusting en uniformen) toen werden gebruikt of gedragen en illustreren zo militaire tactieken en strategieën. Enkele archeologische artefacten in twee tafelvitrines spreken tot de verbeelding.

Het gaat om metalen en lederen vondsten afkomstig van het slagveld te Waterloo en omgeving: bajonetten, uniformknopen, kartets- en kanonkogels, restanten van borstharnassen en paardentuig (sporen, bidden, hoefijzers,...).

Liefhebbers van onderscheidingen komen ook aan hun trekken vermits er enkele uitzonderlijke stukken worden opgenomen. Maar dé pronkstukken zijn toch de authentieke maar goed geconserveerde uniformen met toebehoren zoals hoofddeksels, sabeltassen, veldflessen, telescopen alsook een verzameling vuurwapens en blanke wapens.

Een nieuwe aanwinst voor de luchtvaarthal

Een *Tiger Moth*, opleidingstweedekker vanaf 1931 vervaardigd door de Britse firma *De Havilland Aircraft*, zal na een lange restauratie opnieuw zijn intrede maken in ons Museum.

De *Tiger Moth* is één van de bekendste opleidingstoestellen ter wereld en honderdduizenden leerling-piloten bewaren er de beste herinneringen aan. Dit zeer herkenbare vliegtuig werd veelvuldig gebruikt in ons land, niet alleen in de vliescholen van de Luchtmacht of van de Burgerluchtvaart tot in 1969, maar ook in talrijke aero-clubs. De *Sabena Old Timers* die het reeds klaarspeelden om een oude *Lysander* opnieuw vliegwaardig te maken, namen ook dit huzarenstukje voor hun rekening en ze restaureerden de afgeleefde tweedekker voor rekening van het Museum. De "*Tiger*" draagt nu weer fier de mooie geel en groene kleuren van de RAF opleidingstoestellen uit de Tweede Wereldoorlog. Het vliegtuig kan een tweede jeugd beleven (de motor draait!) en zal binnenkort worden opgesteld in de Grote Hal.

Wist u dat...

- De heer Luc Vandeweyer, wetenschappelijk medewerker van het KLM en Doctor in de Geschiedenis, kreeg enkele weken geleden de Prijs Historisch Onderzoek van de Bestendige Deputatie van de provincieraad van Vlaams-Brabant voor zijn

boek *Een kleine stad in de 'Grote oorlog'*. *De Eerste Wereldoorlog en het activisme in Tienen en omgeving*.

De commissie bekroonde het boek van Dr. Vandeweyer omdat het heel wat aspecten grondig en verrassend uitwerkt maar toch synthetisch blijft en het de geschiedenis heel toegankelijk maakt voor een breed publiek.

- Ter gelegenheid van de 60ste verjaardag van het einde van de Tweede Wereldoorlog verzorgt het Etterbeekse gemeenschapscentrum *De Maalbeek* op 22 juni een multimedialprogramma in het KLM. Een voordrager (Michaël Pas) brengt fragmenten uit het expressionistische gedicht *Bezette Stad* van Paul Van Ostaïjen en andere poëzie rond oorlog en vrede. Dit wordt afgewisseld met koor-muziek (gebracht door het Vlaams Radio Koor) en beeldprojectie. Inlichtingen en reservatie : Gemeenschapscentrum De Maalbeek, 02/ 734 84 43 of 02/ 733 07 04.
- De tentoonstelling *Penseel op het geweer. Kunst aan het front 1914-1918* kon reeds op heel wat belangstelling rekenen. Om het jonge publiek eveneens voor dit onderwerp warm te maken, creëerde de Educatieve Dienst van het Museum een nieuw spelboekje: *Van Kogels en kleur. Schilderijen uit de oorlog van mijn opa's grootvader*. Het figuurtje Achiel loodst de kinderen (van 8 tot 12 jaar) doorheen de tentoonstelling met vragen, opdrachten of raadsels en geeft ondertussen tekst en uitleg bij de schilderijen op een ludieke manier. Het boekje is te verkrijgen aan de ingang van de tentoonstelling.

- Baron Henri Beyens schonk het Museum onlangs een prachtig geborduurd ambassadeursuniform, gedragen door meerdere generaties van zijn familie. Het uniform bestaat uit een steek, een degen, een mantel, een geborduurde rokjas met bijpassende broek met galon en een sjerp. Het geheel werd gedurende decennia bewaard in een op maat gemaakte metalen kist, waarin elk kledingstuk afzonderlijk in katoenen hoesen werd opgeborgen. Het geheel bevindt zich dan ook in uitzonderlijk goede staat: het goudkleurig metaalborduurwerk en de galons vertonen geen enkele vorm van oxidatie. Het textiel is bovendien van bijzonder hoge kwaliteit. Het ontwerp dateert vermoedelijk van 1815. Steek, mantel en degen werden rond 1914 vervaardigd. Het geheel werd door baron Henri Beyens nog tot in 1994 gedragen toen hij als ambassadeur voor België zetelde bij de Heilige Stoel in Rome.

Omdat op het archief van het Ministerie van Buitenlandse Zaken geen informatie te verkrijgen is omtrent ambassadeurs-uniformen, richtte Ilse Bogaerts (KLM diensthoofd Uniformen, Textiel en Uitrustingen) een specifieke vakgroep op om na te gaan waar er adequate informatie over het onderwerp kan worden verzameld en waar er zich staatsuniformen bevinden. Nu is dit nog een blinde vlek binnen de museumwereld.

- In onze indrukwekkende luchtvaarthal wordt niet alleen de geschiedenis van de militaire luchtvaart verteld, maar ook die van SABENA, de 'Société Anonyme Belge d'Exploitation de la Navigation Aérienne', in 1923 opgericht en jammerlijk failliet verklaard in 2001. De SABENA Caravelle, materiële getuigenis van een glorieus periode uit de Belgische burgerluchtvaartgeschiedenis, prijkt al jaar en dag in de luchtvaarthal.

Goed nieuws is nu dat de verzameling wordt uitgebreid met uniformen van het gewezen (boord)personeel. Vier jaar na het falen mocht het Museum heel wat giften ontvangen van voormalig Sabenapersonnel. Dankzij hun schenkingen aan het KLM breidde de deelcollectie uit tot meer dan 150 stuks.

Terwijl de kledij van de mannelijke crew steeds sober en klassiek blijft, getuigen de damesuniformen van een bijzondere esthetiek.

In deze prestigieuze 'uniformen' kan je de evolutie van de mode aflezen. De etiketten verraden dat bekende ontwerpers zoals Louis Ferraud, Claude Allizan (met de "Courrèges" stijl) of Olivier Strelli zich engageerden om Sabenapersonnel in stijl de wereld rond te sturen, mét de nodige accessoires zoals handtassen, sjaals en ceintuurs.

Een mooie aanwinst voor het KLM-patrimonium.

- De eerste editie in 2003 oogstte heel wat succes. Op zondag 19 juni opent het Fort van Kapellen daarom opnieuw de deuren voor het grote publiek. Van 10 tot 18 uur kan men de pantsers, tanks of jeeps bewonderen die wegens plaatsgebrek geen onderdak vinden in het Museum zelf. Sommige voertuigen nemen zelfs deel aan een dynamische presentatie.

geïllustreerde werk van J. Leblanc en F. Philips schetst een historisch beeld van de Belgische zee- en rivierloodsen. Deze corporatie speelde een discrete maar waardevolle rol in de economische en maritieme ontwikkeling van ons land. Te koop in de shop.

Zomerstage

Zomerstages voor kinderen van 8 tot 12 jaar
Het nieuwste initiatief van onze Educatieve Dienst neemt uw kinderen mee «achter de schermen van het Museum» en naar «de Middeleeuwen». Twee dagen om naar harte-lust te ontdekken, te spelen, te knutselen en aan sport te doen. Verplicht reserveren vòòr 15/07/05 ! Prijs: 30 € per stage.
Data : **28 en 29 juli** (van 9u tot 16u30) of **4 en 5 augustus** (van 9u tot 16u30)
Inlichtingen en inschrijvingen: 02/737.78.07 of leen.van.den.dries@klm-mra.be

Agenda

- 19 juni: opendeurdag buitendepot Fort van Kapellen
- 9-10 juli : Dagen van Defensie in Zeebrugge
- 1 september : inhuldiging tijdelijke tentoonstelling " 's Lands Glorie"
- 17-18 september: Erfgoeddagen (geleide bezoeken in het KLM)
- 27 oktober : Nocturne

Praktisch

Adres:

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis
Jubelpark 3
B-1000 Brussel

Toegang:

Gratis

Open:

Van dinsdag tot zondag
Van 9u tot 12u en van 13u tot 16u45.
De luchtvaarthal en de cafetaria blijven open van 12u tot 13u.

Gesloten:

Elke maandag, 1 jan., 1 mei, 1 nov., 25 dec.

Onthaalinfo:

Tel. 02/737.78.33
Fax 02/737.78.02
<http://www.klm-mra.be>
E-mail: infocom@klm-mra.be

Telefooncentrale:

Tel. 02/737.78.11

Educatieve dienst:

Dr. Christine Van Everbroeck
Tel. 02/737.79.07
Fax 02/737.78.02
E-mail:
Christine.Van.Everbroeck@klm-mra.be

Documentatiecentrum:

Dr. Richard Boijen
Tel 02/737.79.30
Fax 02/737.78.02
E-mail: Richard.Boijen@klm-mra.be

Verantwoordelijke uitgever:

Prof. Dr. Patrick Lefèvre
Hoofdconservator
Tel 02/737.78.01
Fax 02/737.78.02
E-mail: Patrick.Lefevre@klm-mra.be

ISSN 1378-370X

Ce numéro est disponible en français sur demande.

Pas verschenen

Uitgeverij Lannoo publiceerde zojuist *Zeilen tussen land en zee*. Dit rijkelijk